

Hallitusneuvos
Toni Tuomainen

Valtioneuvoston asetus Lupa- ja valvontavirastosta

Esityksen pääasiallinen sisältö

Tasavallan presidentti on 27.6.2025 vahvistanut lain Lupa- ja valvontavirastosta (530/2025), jäljempänä *virastolaki*, joka tulee voimaan 1.1.2026. Esitys koskee uutta Lupa- ja valvontavirastoa, jäljempänä *virasto*. Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi valtioneuvoston asetus Lupa- ja valvontavirastosta, jäljempänä *virastoasetus*. Virastoasetuksessa säädettäisiin viraston organisaatiosta ja tehtävistä, valmiustoimikunnan asettamisesta, kokoonpanosta ja tehtävistä, viraston sosiaali- ja terveysalan osastolla olevien lautakuntien ja toimielinten jäsenten palkkioista, viraston osaston osastopäällikön arvonimestä sekä eräiden virkojen erityisistä kelpoisuusvaatimuksista.

Vaikutukset

Ehdotettu virastoasetuksen sääntely on välttämätön viraston toiminnan ja virastolle säädettyjen tehtävien hoidon organisoinnin kannalta. Virastoasetuksella perustettaisiin elinkeinovalvonta ja oikeusturva -toimintayksikkö 1.1.2026 lukien sekä säädettäisiin tarkemmin toimintayksikön tehtävistä. Toimintayksikön perustamisella arvioidaan olevan vähäisiä vaikutuksia viraston talouteen johtuen toimintayksikön johtajan korkeammasta palkkauksesta suhteessa siihen, että tehtävät organisoitaisiin omaksi yksikökseen viraston yleiselle osastolle. Asetuksella on vähäisiä vaikutuksia viraston henkilöstön sijoittumiseen viraston sisällä, kun toimintayksikköön kootaan sille kuuluvia tehtäviä hoitavat virkamiehet sen sijaan, että heidät olisi sijoitettu viraston yleiselle osastolle.

Alueellinen varautuminen

Asetuksella säädettäisiin Lupa- ja valvontaviraston varautumisen alueelliseen yhteistyön järjestämistehtävään liittyen alueellisten valmiustoimikuntien asettamisesta, kokoonpanosta ja tehtävistä. Ehdotettu sääntely ei siten johtaisi varautumisen alueellisia eri viranomaisia koskevan muun hallinnonala- ja toimialakohtaisen sääntelyn (ml. valtioneuvostolle ja ministeriöille kuuluvat ohjaus-, valvonta- ja yhteensovitustehtävät sekä johtamisvastuut erilaisissa häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa) kanssa päällekkäiseltä tai ristiriitoiniin johtavalta toiminnalta.

Varautumisen alueellisen yhteistyön järjestämistehtävien täsmentäminen lain ja asetuksen tasolla vahvistaisi varautumisvastuiden yhteensovittamista ja varmistaisi varautumisen yhteistoiminnan toteutumista alueellisten viranomaisten kanssa. Virastolain mukainen varautumisen alueellinen yhteistyö edistää laaja-alaisesti eri toimijoiden varautumisen kokonaisuutta ja yhteensopivuutta aluetasolla. Eri toimijat yhteen kokoavaa yhteistoimintaa sekä yhteensovittamisen rakenteita vahvistetaan säätämällä alueellisista valmiustoimikunnista ja niiden tehtävistä. Säätäminen tukee myös viraston kykyä toteuttaa yhteistoimintaa alueellisten viranomaisten ja muiden toimijoiden kanssa.

Voimaantulo

Virastoasetuksen on tarkoitus tulla voimaan 1.1.2026 samanaikaisesti virastolain kanssa.

Toimivalta

Valtioneuvoston ohjesääntö (262/2003) 3 § 3 k. ja virastolaki 4 § 5 ja 7 mom., 13 § 3 mom., 15 § 8 mom. ja 18 § 2 mom. sekä valtion virkamieslaki (750/1994) 8 § 3 mom.

Asian tausta ja asetuksenantovaltuudet

Virastolaki sisältää useita asetuksenantovaltuuksia, jotka on kuvattu valtion aluehallintouudistusta koskevaa lainsäädäntöä koskevan hallituksen esityksen (HE 13/2025 vp) luvussa 8.1, mutta tarkemmin virastolain säännöksissä ja säännöskohtaisissa perusteluissa.

Tiivistetysti virastolain sääntelyn perusteella valtioneuvoston asetuksella voidaan säätää:

- 1) varhaiskasvatuksen, koulutuksen ja kulttuurin osastolla olevan ruotsinkielisen yksikön sijoittumisesta, tehtävistä ja virkojen erityisistä kelpoisuusvaatimuksista (virastolaki 4 § 5 mom. ja kelpoisuusvaatimuksien osalta myös valtion virkamieslaki (750/1994) 8 §:n 3 mom.);
- 2) viraston pääjohtajan alaisuudessa toimivista osastojen ulkopuolisista toimintayksiköistä, mutta myös osastojen, toimintayksiköiden ja muiden yksiköiden pääasiallisista tehtävistä samoin kuin viraston muun organisaation perusteista (virastolaki 4 § 7 mom.);
- 3) viraston toimialaohjauksen menettelytavoista (virastolaki 9 § 3 mom.) ja ohjauksen yhteensovittamista varten asetettavista ryhmistä (virastolaki 10 § 4 mom.);
- 4) alueellisten valmiustoimikuntien asettamisesta, kokoonpanosta ja tehtävistä (virastolaki 13 § 3 mom.);
- 5) lautakuntien ja toimielinten jäsenille maksettavan kohtuullisen palkkion ja matkakustannuskorvauksen perusteiden vahvistamisesta (virastolaki 15 § 8 mom.);
- 6) osastopäällikön nimikkeestä (virastolaki 18 § 2 mom.);
- 7) yksikön päällikön erityisistä lisäkelpoisuusvaatimuksista (virastolaki 19 § 2 mom. ja valtion virkamieslaki 8 §:n 3 mom.);
- 8) viraston muiden virkojen erityisistä kelpoisuusvaatimuksista ja nimikkeistä (virastolaki 21 § 1 mom. ja kelpoisuusvaatimuksien osalta myös valtion virkamieslaki 8 §:n 3 mom.); ja
- 9) viraston suoritteiden maksuista (virastolaki 28 § 2 mom.).

Lausuntopalaute ja virastoasetuksen jatkovalmistelu

Virastoasetusluonnos on ollut valtion aluehallintouudistusta koskeneen hallituksen esitysluonnoksen liitteenä lausunntomenettelyssä. Lausunntomenettelyssä saaduista lausunnoissa, jotka ovat nähtävissä [lausuntopalvelu.fi](https://www.lausuntopalvelu.fi) -verkkosivulla, on nostettu esille virastoasetusluonnoksen osalta, että valmiustoimikuntia muodostettaessa tulisi huomioiden yhteiskunnan eri sektoreiden edustus, mukaan lukien kokonaisturvallisuustyötä tekevät järjestöt. Lisäksi lausunnoissa on katsottu, että ehdotettu sääntely mahdollistaa erilaista asiantuntemusta omaavien asiantuntijoiden mukaan ottamisen valmiustoimikuntien toimintaan. Lausunnoissa on pidetty tärkeänä, että valmiustoimikuntien toimintaan voisivat osallistua myös järjestöjen kiertävä edustaja. On myös ehdotettu pohdittavaksi, tulisiko asetuksessa tarkemmin määrittää valmiustoimikunnan vähimmäiskokoonpano, ottaen huomioon alueelliset erityispiirteet. Lausunnoissa on ehdotettu, että valmiustoimikunnan jäsenenä tulisi olla hyvinvointialueen tai HUS-yhtymän edustaja. Lausunnoissa on ehdotettu harkittavaksi, että vaatimusta siitä, että valmiustoimikunnan puheenjohtajan tulee olla viraston virkamies ja varapuheenjohtajan valtion virkamies, höllennettäisiin. Jatkovalmistelussa on täsmennetty valmiustoimikunnan kokoonpanoa ja tehtäviä koskevaa sääntelyä. Valmiustoimikuntaa asetettaessa olisi otettava huomioon alueelliset erityispiirteet. Valmistelussa on pidetty tarkoituksenmukaisimpana ratkaisuna vastuukysymysten näkökulmasta, että valmiustoimikunnan puheenjohtajana toimii viraston virkamies mutta myös sitä, että varapuheenjohtajana toimii valtion virkamies. Lausunnoissa on myös ehdotettu tarkennettavaksi viraston ohjauksen yhteistyöryhmän toimintaa koskevaa sääntelyä asetuksen säännöksellä. Tätä ei ole kuitenkaan pidetty tarkoituksenmukaisena. Lisäksi on ehdotettu, että valtioneuvoston asetuksella säädettäisiin yhteistyön muodoista, kuten alueellisista neuvottelukunnista, joissa olisivat mukana kuntien, maakunnan liittojen ja hyvinvointialueiden edustus. Virastolain asetuksenantovaltuutussäännökset eivät mahdollista säätämään yhteistyön eri muodoista tarkemmin valtioneuvoston asetuksella. Voimassa oleva yleinen lainsäädäntö mahdollistaa viranomaisten välisen yhteistyön ilman erillistä sääntelyä.

Asetusta on muutettu hieman jatkovalmistelussa lausuntomenettelyssä olleeseen luonnokseen nähden. Toimeenpanohankkeen valmistelutoimien yhteydessä on päädytty ehdottamaan elinkeinovalvonta ja oikeusturva -toimintayksikköä koskevaa sääntelyä. Jatkovalmistelussa asetukseen on lisätty elinkeinovalvonta ja oikeusturva -toimintayksikköä koskeva 2 §:n säännös, johon on tarkoitus koota tarpeen niin vaatiessa muitakin toimintayksiköjä koskeva sääntely. Elinkeinovalvonta ja oikeusturva -toimintayksikköön koottaisiin kaikki virastolle säädetyt ja viraston työjärjestyksellä tarkemmin määrätyt lupa-, valvonta-, rekisteröinti- ja oikeus-turvatehtävät, jotka eivät kuulu osastojen toimialan tehtäväjaon mukaisesti pääosin viraston muiden osastojen käsiteltäväksi. Elinkeinovalvonta ja oikeusturva -toimintayksiköstä säättäminen on puolestaan edellyttänyt muutosta viraston yleisen osaston tehtäviä koskevaan sääntelyyn. Jatkovalmistelussa on myös täsmennetty ja tarkennettu eduskunnan hyväksymän sääntelyn johdosta osastojen tehtäviä kattaen myös työsuojeluosaston ja pelastustoimen ja varautumisen osaston tehtäviä. Lisäksi jatkovalmistelussa on tarkennettu valmiustoimikunnan tehtäviä koskevia sääntelyä. Lisäksi eduskunnan hyväksymän sääntelyn johdosta on tarkennettu lautakuntien ja toimielinten jäsenille maksettavia korvauksia koskenutta säännöstä. Jatkovalmistelussa on myös lisätty 1 §:ään uusi momentti siitä, että viraston varhaiskasvatuksen, koulutuksen ja kulttuurin osasto hoitaisi nykytilassa aluehallintovirastoista annetun valtioneuvoston asetuksen (906/2009) 11 §:n 2 momentissa säädetyt tehtävät.

Virastoasetusta ei ole laintarkastettu kiireellisyyden vuoksi. Virastoasetuksesta ei ole järjestetty myöskään uutta lausuntokierrosta asian kiireellisyyden vuoksi, mutta myös sen vuoksi, että asetusluonnos on ollut lausuntomenettelyssä varsinaisen esityksen kanssa. Virastouudistuksen toimeenpanon kannalta on välttämätöntä antaa virastoasetus, koska vasta sen jälkeen, kun valtioneuvosto on antanut virastoasetuksen, voidaan vahvistaa viraston käynnistysvaiheen työjärjestykset (viraston työjärjestys, osastojen työjärjestykset, toimintayksiköiden työjärjestykset ja yleisen edun valvontayksikön työjärjestys). Työjärjestyksien vahvistaminen on puolestaan edellytys sille, että ministeriöt voivat ryhtyä täyttämään toimintayksikön johtajan, yksikköjen päälliköiden ja ryhmäpäälliköiden tehtäviä. Tällä tavalla varmistetaan osaltaan viraston toiminnan häiriötön käynnistäminen.

Esitystä on jatkovalmisteltu yhteistyössä viraston toimialaohjauksesta vastaavien ministeriöiden kanssa. Esityksessä ehdotetun virastoasetuksen valmisteluun on osallistunut myös toimeenpanohanke. Esitys on käsitelty 23.9.2025 lainsäädäntöhanke valmisteluryhmässä. Lisäksi esitys on käsitelty 23.9.2025 valtion aluehallinnon uudistamisen lainsäädäntöhanke poikkihallinnollisessa yhteistoimintaelimessä.

Esityksessä ehdotetun sääntelyn säännöskohtaiset perustelut

1 Luku. Tehtävät ja organisaatio.

1 §. *Viraston osastojen toimialan tehtäväjaon mukaiset tehtävät.* Pykälässä säädettäisiin virastolle säädettyjen tehtävien organisoinnista viraston sisällä. Ehdotetun 1 momentin säännöksen perusteella osastot hoitaisivat pääasiallisesti virastolain 3 §:ssä säädetyt osastojen toimialan tehtäväjaon mukaiset tehtävät sekä hoitavat muita niille erikseen säädettyjä tai määrättyjä tehtäviä. Viraston työjärjestyksen määräyksellä voidaan osoittaa virastolle säädettyjä tehtäviä osastojen hoidettavaksi virastolain 4 §:n 7 momentin säännöksen perusteella, jolloin on otettava huomioon, mitä virastolain 4 §:n 3 ja 4 momentissa on säädetty ympäristöosaston ja työsuojeluosaston mutta myös yleisen edun valvontayksikön riippumattomuudesta.

Virastolain 3 §:n 2 momentin perusteella virasto hoitaa myös muita sille erikseen säädettyjä tehtäviä, joka kattaa myös ennen virastolain voimaantuloa tai sen jälkeen virastolle säädetyt tehtävät. Virastolain 3 §:n 1 momentin luettelon mukaiset tehtävät ohjautuvat virastolain 4 §:n 2 momentissa

tarkoitetuille osastoille. Virastolain 4 §:n 2 momentin 6 kohdan perusteella viraston yleinen osasto hoitaa tehtäviä, jotka eivät luonteensa vuoksi kuulu muulle osastolle tai toimintayksikölle.

Koska esityksessä ehdotetaan säädettäväksi (virastoasetus 2 §) osastojaon ulkopuolisesta elinkeinovalvonta ja oikeusturva -toimintayksiköstä, joka hoitaisi virastolle säädetyt ja viraston työjärjestyksellä tarkemmin määrättyt lupa-, valvonta-, rekisteröinti- ja oikeusturvatehtävät, jotka eivät osaksikaan kuulu viraston muun osaston hoidettavaksi, on tarpeen rajata viraston yleiselle osastolle kuuluvia tehtäviä. Pykälän 2 momentissa säädettäisiin yleisen osaston tehtäväksi viraston yhteiset toiminnot ja sisäisen hallinnon tehtäviä, joilla tarkoitettaisiin henkilöstöpalveluja (mukaan luettuna henkilöstön kehittämis- ja työympäristöpalvelut), talouspalveluja (mukaan luettuna suunnittelu ja seuranta sekä taloushallinto), digi- ja tiedonhallintapalvelut (mukaan luettuna tietojärjestelmät ja jatkuvat palvelut sekä turvallisuus, analytiikka ja arkkitehtuuri), asiakas- ja asianhallintapalvelut (tietopalvelut ja kirjaamopalvelut), kehittäminen, asiakkuudet ja johtamisen tuen palvelut ja viestinnän. Lisäksi osasto hoitaisi virastolain 4 §:n 7 momentin tarkoittamalla tavalla viraston työjärjestyksessä osastolle määrättyt tehtävät sekä muut pääjohtajan määräämät tehtävät. Säännöksen tarkoituksena on sulkea pois yleisen osaston tehtävistä ne tehtävät, joista pääsääntöisesti vastaisi elinkeinovalvonta ja oikeusturva -toimintayksikkö.

Nykytilassa työsuojelun vastuualue hoitaa itsenäisesti vastuualueen asiakirjahallintotehtävät, käännöspalvelutehtävät ja yhteisiä viestintäratkaisuja koskevat tehtävät (valtioneuvoston asetus aluehallintovirastoista (906/2009) 5 § 1 mom. 6-8 k.). Pykälän 3 momentissa säädettäisiin nykytilaa vastaavalla tavalla, päivittäen samalla säännöksessä käytettyjä termejä, että työsuojeluosasto hoitaisi itsenäisesti osaston viestinnän, asiakirjahallinnon ja käännöspalvelut. Tämä ei kuitenkaan estäisi yhteistyön tekemistä viraston sisällä esimerkiksi käännöspalveluiden hankintasopimusten laadinnassa. Lisäksi momentissa säädettäisiin selvyuden vuoksi siitä, että työsuojeluosaston tehtäviin kuuluisivat työsuojeluviranomaisille säädetyt tehtävät, lukuun ottamatta sosiaali- ja terveysministeriölle kuuluvat tuotteiden turvallisuuden valvontaan liittyvät tehtävät. Tätä on pidettävä perusteltuna sen vuoksi, että monissa laeissa käytetään työsuojeluviranomaiskäsitettä ja tehtäviä säädetään työsuojeluviranomaiselle. Työsuojeluviranomaisella voidaan tarkoittaa sekä viraston työsuojeluosastoa että sosiaali- ja terveysministeriötä, mikä on huomioitu momentissa tarkentamalla, että ministeriölle kuuluvat työsuojeluviranomaiselle säädetyt tuotteiden turvallisuuden valvontaan liittyvät tehtävät eivät kuulu kuitenkaan viraston työsuojeluosastolle.

Pykälän 4 momentin perusteella viraston pelastustoimen ja varautumisen osaston tehtäviin kuuluisi virastolain 13 §:ssä tarkoitettuja alueellisia valmiustoimikuntia koskevat tehtävät ja niiden järjestäminen.

Pykälän 5 momentin perusteella viraston varhaiskasvatuksen, koulutuksen ja kulttuurin osasto hoitaisi Venäjän kanssa yhteistyöstä toisen maailmansodan seurauksena Venäjällä kaatuneiden suomalaisten sotilaiden ja Suomessa kaatuneiden venäläisten (neuvostoliittolaisten) sotilaiden muiston vaalimisessa tehdyn sopimuksen voimaansaattamisesta annetun asetuksen (95/1992) mukaiset tehtävät, joista on säädetty nykytilassa aluehallintovirastoista annetun valtioneuvoston asetuksen 11 §:n 2 momentissa.

2 §. Toimintayksiköt. Virastolain 4 §:n 7 momentin perusteella virastoon voidaan valtioneuvoston asetuksella perustaa osastojen ulkopuolisia toimintayksiköjä. Pykälään on tarkoitus koota tulevaisuudessa muitakin toimintayksiköjä koskeva sääntely. Pykälässä säädettäisiin elinkeinovalvonta ja oikeusturva -toimintayksiköstä, joka hoitaisi lähtökohtaisesti ne virastolle säädetyt ja viraston työjärjestyksessä toimintayksikölle määrättyt tehtävät, jotka eivät ohjaudu virastolain 3 §:n 1 momentin luettelon mukaisina tehtävinä virastolain 4 §:n 2 momentissa tarkoitetuille osastoille. Toimintayksikkö hoitaisi ehdotetun sääntelyn perusteella virastolle säädetyt ja viraston työjärjestyksessä määrättyt lupa-, valvonta-, rekisteröinti- ja oikeusturvatehtävät, jotka eivät kuulu osastojen toimialan tehtäväjaon mukaisesti pääosin viraston osastojen käsiteltäväksi.

Yleislaissa, kuten kuntalaissa ja hyvinvointialueista annetussa laissa säädetty kantelujen käsittelyn toimivalta on toissijaista suhteessa erityislainsäädännössä säädettyyn kantelujen käsittelytoimivaltaan nähden. Ensimmäisestään kanteluja käsitellään erityislainsäädännön nojalla. Mikäli vireille tullut asia sisältää pääosin erityislainsäädäntöön ja mahdollisesti hallinnon yleislainsäädäntöön perustuvaa arviota käsitellään asia osastolla. Ehdotetun sääntelyn perusteella esimerkiksi hallintokantelun tullessa vireille, olisi kantelun käsittelijän laadittava hallintolain (434/2003) 8 a luvun säätämiseen johtaneessa hallituksen esityksessä (HE 50/2013 vp.) todetulla tavalla alustava oikeudellinen arvio mahdollisista toimenpiteistä, jonka lisäksi monialaisessa virastossa toimittaessa olisi perusteltu esittää arvionsa, miltä osin hallintokantelun käsittely jakaantuisi viraston eri osastoille. Jos hallintokantelu koskisi pääosin esimerkiksi pelastustoimen ja varautumisen osaston toimialan tehtäviä ja hallinnon yleislainsäädäntöä, käsitteisi kyseinen pelastustoimen ja varautumisen osasto hallintokantelun kokonaisuudessaan. Keskeistä sen arvioinnissa, milloin hallintokantelu koskee pääosin viraston osastojen toimialoja, olisi suoritettava samassa yhteydessä kuin oikeudellisen arvion kanssa. Jos merkittävin osa hallintokantelun ratkaisemiseen sovellettavasta lainsäädännöstä kuuluisi jollekin viraston osastolle, tulisi tämän osaston käsitellä kantelu kokonaisuudessaan. On myös huomattava, että hyvinvointialueilla ei ole vastaavanlaista yleistä toimialaa, kuten kunnilla. Hyvinvointialueita koskevat hallintokantelut pääosin ohjautuisivat viraston sosiaali- ja terveysalan osastolle sekä pelastustoimen ja varautumisen osastolle käsiteltäväksi.

Tehtävät kuitenkin ohjautuvat ehdotetun sääntelyn perusteella viraston osastojen hoidettavaksi esimerkiksi siinä tilanteessa, jossa kantelussa esitetään kritiikkiä kunnan järjestämisvastuulle kuuluvasta perusopetuslain (628/1998) sääntelyn vastaisesta toiminnasta ja samalla kantelussa esitettäisiin myös kritiikkiä esimerkiksi viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) 14 §:n vastaisesta menettelystä ja kunnan ja hyvinvointialueen viranhaltijasta annetun lain (304/2003) 17 §:n 2 momentin vastaisesta menettelystä, jolloin kantelun käsitteisi kokonaisuudessaan viraston varhaiskasvatuksen, koulutuksen ja kulttuurin osasto. Vastaavalla tavalla, jos kantelussa kritisoitaisiin esimerkiksi hyvinvointialueen menettelyä sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen osalta ja samalla kantelu koskisi kunnan ja hyvinvointialueen viranhaltijasta annetun lain 17 §:n 2 momentin vastaista menettelyä, käsitteisi kantelun kokonaisuudessaan sosiaali- ja terveysalan osasto.

Tämän kantelujen keskitetyn käsittelyn voidaan arvioida nopeuttavan asioiden käsittelyä virastossa, jossa joko toimintayksikkö tai muu osasto huolehtisi koko kantelun käsittelystä sen sijaan, että kantelun käsittely jakaantuisi eri osastojen ja toimintayksikön kesken. Säännöksen tarkoituksena ei ole rajoittaa viranomaisten välistä yhteistyötä, jolloin kantelun käsittelevä osasto voisi hyödyntää tarpeen mukaan toimintayksikön virkamiesten asiantuntemusta kantelun käsittelystä.

3 §. *Varhaiskasvatuksen, koulutuksen ja kulttuurin osaston ruotsinkielinen yksikkö.* Pykälässä säädettäisiin virastolain 4 §:n 5 momentin perusteella nykytilaa vastaavalla tavalla varhaiskasvatuksen, koulutuksen ja kulttuurin osastolla olevasta ruotsinkielisestä yksiköstä, päivittäen asetuksen säännöksen sanamuotoja. Yksikkö sijoittuisi Vaasaan. Yksikön tehtävänä olisi hoitaa virastolain 3 §:n 1 momentin 2 kohdassa säädetyt tehtävät siltä osin kuin ne koskevat ruotsinkielistä varhaiskasvatusta, opetusta ja koulutusta sekä ruotsinkielisiä kirjastotoimen palveluja. Lisäksi yksikkö toimisi asiantuntijana elinvoimakusten toimialaan kuuluvissa ruotsinkielistä väestöä koskevissa koulutukseen ja osaamiseen liittyvissä asioissa.

2 Luku. Valmiustoimikunta.

4 §. *Asettaminen.* Pykälässä säädettäisiin virastolain 13 §:n 3 momentin nojalla alueellisen valmiustoimikunnan asettamisesta. Virasto asettaisi jokaiselle varautumisen yhteistyöalueelle alueellisen valmiustoimikunnan määrääjäksi. Toimikunnan toimikausi voitaisiin määrittellä alueellisten tarpeiden mukaisesti, ja sen pituus voisi vaihdella. Valmiustoimikunnan asettamisella

tarkoitettaisiin, että virasto samalla nimittäisi valmiustoimikunnan puheenjohtajan, varapuheenjohtajan ja jäsenet

5 §. Kokoonpano. Pykälässä säädettäisiin virastolain 13 §:n 3 momentin nojalla alueellisen valmiustoimikunnan kokoonpanosta. Pykälän mukaan alueellisella valmiustoimikunnalla olisi puheenjohtaja ja varapuheenjohtaja. Esityksen mukaan puheenjohtajana tulisi olla viraston virkamies ja varapuheenjohtajana valtion virkamies, joka voisi olla muustakin valtionhallinnon organisaatiosta kuin virastosta. Alueellisessa valmiustoimikunnassa tulisi olla puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan lisäksi tarpeellinen määrä muita jäseniä alueellisten erityispiirteiden ja tarpeiden mukaisesti viranomaisista, järjestöistä ja muista alueen toimijoista.

Sääntelyehdotus vastaa voimassa olevaa käytäntöä. Tällä hetkellä keskeinen alueellisen varautumisen yhteistyön muoto aluehallintovirastojen kuudella toimialueella on ollut aluehallintovirastojen asettamien valmiustoimikuntien toiminta ja niiden asettamisesta ja tehtävistä on annettu sisäministeriön ohjauskirje aluehallintovirastoille (id 8956292 07.01 SMDno/2012/2204). Uudessa Lupa- ja valvontavirastolaissa alueellisten valmiustoimikuntien asema on nostettu lain tasolle.

Koronapandemian ja turvallisuusympäristön muutoksen myötä nykyisten alueellisten valmiustoimikuntien toiminta on aktivoitunut ja vakiintunut entisestään. Aluehallintovirastojen asettamalla alueellisilla valmiustoimikunnilla on ollut roolia laajemman aluetason poikkileikkaavan tilanneymmärryksen muodostamisessa sekä eri tahojen välisen tiedonkulun varmistamisessa.

Pykälän mukaan alueellisessa valmiustoimikunnassa voisi olla alueelliset erityispiirteet huomioiden jäseniä viranomaisista, järjestöistä sekä muista alueen toimijoista nykyistä käytäntöä vastaavasti.

Valmiustoimikuntien toiminta (kokoonpanot, käsiteltävät asiat ja kokoustiheys) vaihtelee tällä hetkellä eri aluehallintovirastojen alueilla. Valmiustoimikuntatyöskentelyyn osallistuu valmiustoimikunnasta riippuen 24–47 organisaatiota. Valmiustoimikuntien kokoonpano koostuu alueen keskeisten viranomaisten ja turvallisuustoimijoiden ylimmästä johdosta. Kaikissa valmiustoimikunnissa on tällä hetkellä edustaja aluehallintovirastosta, ELVAR-toimikunnasta, ELY-keskuksesta, seurakunnasta tai hiippakunnasta, hyvinvointialueen pelastuslaitoksesta, hyvinvointialueen sosiaali- ja terveydenhuollosta tai hallinnosta, kunnista, meri- ja/tai Rajavartiostosta, poliisista ja puolustusvoimista. Lisäksi suuressa osassa valmiustoimikunnista on edustettuna hätäkeskus, Suomen Punainen Risti (SPR), YLE, Maahanmuuttovirasto ja maakunnan liitto. Edellä mainittujen lisäksi valmiustoimikunnissa voi olla myös muita alueellisesti keskeisiä toimijoita, ja kokoonpanot vaihtelevat alueittain. Kaikki alueen kunnat eivät ole valmiustoimikunnissa edustettuina, vaan niihin osallistuvat useimmiten maakuntien keskuskaupungit tai muutoin valitut kuntien edustajat.

Esityksen tavoitteena on varmistaa, että valmiustoimikuntatyöhön osallistuisivat jatkossakin ne tahot, joiden edustus on alueellisten erityispiirteiden näkökulmasta tarkoituksenmukaista ja tarpeellista. Samalla jätetään valmiustoimikunnan asettamisesta ja jäsenten nimittämisestä vastaavalle virastolle harkintavaltaa arvioida, mitkä tahot ovat toimikunnan tehtävien ja alueen tarpeiden kannalta keskeisiä. Säännöksessä tarkoitettuja viranomaisia voisivat olla esimerkiksi hyvinvointialueen pelastuslaitos, hyvinvointialueen sosiaali- ja terveydenhuolto tai hallinto, poliisi, Puolustusvoimat, Rajavartiolaitos, hätäkeskus ja Maahanmuuttovirasto. Järjestöjen toimijoita voisi edustaa esimerkiksi SPR.

Alueen muita toimijoita voisivat olla esimerkiksi kunnat, elinvoimakeskukset, Huoltovarmuuskeskus sekä kirkot ja muut uskonnolliset yhteisöt. Lisäksi esimerkiksi maakunnallisista varautumisen yhteistyöryhmistä voitaisiin tarpeen mukaan kutsua jäseniä. Esityksen mukaan jatkossakin valmiustoimikunnissa voisi olla myös muita alueellisesti keskeisiä toimijoita ja kokoonpanot ja edustajien määrä voisivat vaihdella eri valmiustoimikunnissa. Esimerkiksi kaikkien alueen kuntien ei

olisi välttämätöntä olla edustettuina valmiustoimikunnissa, vaan kuntia voisi edustaa maakuntien keskuskaupungit tai muutoin valitut kuntien edustajat, kuten nykyisinkin.

Länsi-Suomen yhteistyöalueen valmiustoimikunnassa voisi olla jäsen myös Ahvenanmaan valtionvirastosta. Tämä varmistaisi, että Ahvenanmaan erityispiirteet otetaan huomioon varautumisen alueellisessa yhteistyössä. Vaikka Ahvenanmaa ei hallinnollisesti kuulu Länsi-Suomen varautumisen yhteistyöalueeseen, sen maantieteellinen sijainti, logistiset yhteydet ja toimivat yhteistyösuhteet alueella toimiviin viranomaisiin tukevat sen osallistumista valmiustoimikunnan toimintaan. Ahvenanmaan osallistuminen valmiustoimikunnan toimintaan edistäisi tiedonkulkua ja yhteistoimintaa valtion ja maakunnan viranomaisten välillä alueellisissa varautumisasiossa. Ahvenanmaan itsehallintolain (1144/1991) 27 §:n mukaan valtakunnan lainsäädäntövaltaan kuuluvat muun muassa valmius poikkeusolojen varalta (kohta 34) ja väestönsuojelu (kohta 28). Itsehallintolain nojalla on annettu tasavallan presidentin asetus poikkeusoloihin varautumista koskevien tehtävien hoitamisesta Ahvenanmaan maakunnassa (900/2000, jäljempänä sopimusasetus). Sopimusasetuksessa on säännökset yleisestä poikkeusoloihin varautumisesta, väestönsuojelusta ja huoltovarmuudesta Ahvenanmaalla. Sopimusasetuksen päivitys on vireillä oikeusministeriön johdolla.

Valmiustoimikuntien työskentelyssä on huomioitava kielilaki (423/2003). Kielilain 1 §:n mukaan Suomen kansalliskielet ovat suomi ja ruotsi. Lisäksi lain 7 §:n mukaan Ahvenanmaan maakuntaa koskevat kielisäännökset sisältyvät Ahvenanmaan itsehallintolakiin (1144/1991). Itsehallintolain 36 §:n mukaan maakunta on ruotsinkielinen. Itsehallintolain 38 §:n 1 momentin mukaan maakunnan viranomaisten ja maakunnassa toimivien valtion viranomaisten välillä vaihdettavat kirjoitukset ja muut asiakirjat on laadittava ruotsin kielellä. Sama koskee kirjoitusten ja asiakirjojen vaihtoa yhtäältä mainittujen viranomaisten ja Ahvenanmaan valtuuskunnan sekä toisaalta valtioneuvoston, keskushallinnon viranomaisten sekä valtion viranomaisten välillä, joiden toimialueeseen maakunta tai sen osa kuuluu. Valmiustoimikuntien, erityisesti Länsi-Suomen yhteistyöalueen valmiustoimikunnan työskentelyssä voitaisiin tarvittaessa käyttää myös tulkkauspalveluja, mikäli asian käsittely ja osallistujien kielitausta sitä edellyttävät.

Tällä hetkellä usealla valmiustoimikunnalla on sihteeristö, joka tukee valmiustoimikuntatyöskentelyä muun muassa suunnittelemalla kokouksia ja valmistelemalla käsiteltäviä asioita. Esitys loisi mahdollisuuden perustaa alueellisen valmiustoimikunnan sihteeristö sekä tarvittaessa asettaa erilaisia työryhmiä ja jaostoja toimikunnan tueksi. Tämä mahdollistaisi toiminnan joustavan organisoinnin ja asiantuntemuksen hyödyntämisen alueellisesti tarkoituksenmukaisella tavalla.

6 §. Tehtävät. Pykälässä säädettäisiin virastolain 13 §:n 3 momentin nojalla alueellisten valmiustoimikuntien tehtävistä. Mainitun lainkohdan mukaan alueelliset valmiustoimikunnat toimivat viraston apuna varautumisen alueellisen yhteistyön suunnittelussa, kehittämisessä ja seurannassa. Valmiustoimikunnan tehtävien määrittely asetustasolla tukisi viraston roolia varautumisen alueellisen yhteistyön koordinoijana ja vahvistaisi eri toimijoiden välistä yhteistoimintaa varautumisen alueellisessa yhteistyössä.

Valmiustoimikunta on poikkihallinnollinen yhteensovittamiselin, jolla ei ole operatiivista tehtävää. Sisäministeriön ohjauskirjeen mukaan valmiustoimikuntien tehtävänä on ollut koota alueen valmiustilanne, joka on alueellisen tilanne-kuvan perusta, kirjata ja hyväksyä määräajoin alueen painopisteet ja yhteiset tavoitteet valmiusasioissa, seurata aktiivisesti alueella järjestettäviä valmiusharjoituksia ja tarvittaessa osallistua niiden suunnitteluun, toimia viranomaisten välisenä yhteistyöelimenä aluehallintoviraston yhteensovittamistehtävään liittyen sekä huolehtia osaltaan valmiustehtäviin liittyvästä tiedottamisesta.

Pykälän 1 kohdan mukaan alueellisen valmiustoimikunnan tehtävänä olisi seurata alueellista varautumisen ja valmiuden tilaa varautumisen yhteistyöalueellaan. Tämä mahdollistaa ajantasaisen

tilannekuvan muodostamisen alueen varautumisen ja valmiuden tilanteesta sekä niihin liittyvistä kehittämistarpeista. Lupa- ja valvontavirastossa annetun lain 13 §:n mukaan Lupa- ja valvontavirasto puolestaan vastaa varautumisen alueellisesta yhteistyöstä muun muassa seuraamalla alueellista varautumisen ja valmiuden tilaa valtakunnallisesti kaikilla varautumisen yhteistyöalueilla.

Pykälän 2 kohdan mukaan alueellisen valmiustoimikunnan tehtävänä olisi edistää omalla varautumisen yhteistyöalueellaan olevien toimijoiden yhteisen tilanneymmärryksen muodostamista turvallisuuteen vaikuttavista ilmiöistä ja tapahtumista. Yhteinen tilanneymmärrys tukee ennakoivaa varautumista ja päätöksentekoa.

Pykälän 3 kohdan mukaan alueellisen valmiustoimikunnan tehtävänä olisi määritellä ja edistää alueen toimijoiden yhteisiä tavoitteita ja kehittämisen painopisteitä valmiusasioissa. Tämä vahvistaa alueellista yhteistyötä sekä sen kehittämistä suunnitelmallisesti ja pitkäjänteisesti.

Pykälän 4 kohdan mukaan alueellisen valmiustoimikunnan tehtävänä olisi seurata alueella järjestettävien valmiusharjoitusten toteuttamista. Tämän lisäksi valmiustoimikunnan olisi käynnistettävä kehittämistoimia harjoituksissa tehtyjen havaintojen perusteella sekä tarvittaessa osallistuttava viraston järjestämien valmiusharjoitusten suunnitteluun. Esitys vahvistaisi havaintojen konkretisoimista käytännön kehittämiseen, mikä edistäisi nykyistä paremmin valmiustoimikuntien aktiivista kehittämisroolia valmiusharjoitusten osalta ja sitä myöten alueen varautumisen vahvistamista.

Pykälän 5 kohdan mukaan alueellisen valmiustoimikunnan tehtävänä olisi toimia yhteistyöelimenä viraston alueellisen varautumisen yhteistyön järjestämistehtävään liittyen.

Pykälän 6 kohdan mukaisesti alueellisen valmiustoimikunnan tulisi huolehtia toimintaansa liittyvästä viestinnästä. Viestintä on tärkeä osa varautumista ja myös kriisinaikaista tiedonvälitystä. Mikäli viestintä on toimivaa jo normaaliaikana, toimii se paremmin myös poikkeustilanteissa. Esityksellä vahvistettaisiin siten samalla varautumista poikkeustilanteiden viestintään. Sisäisen viestinnän avulla ylläpidetään esimerkiksi valmiustoimikunnan yhteistä toimintakulttuuria ja se on tärkeää valmiustoimikunnan johdon ja jäsenten välillä. Ulkoinen viestintä on valmiustoimikunnan ja sen eri sidosryhmien välistä vuorovaikutusta, kuten tiedottamista, raportointia ja ohjeistusta.

3 Luku. Erinäiset säännökset ja voimaantulo.

7 §. *Toimielinten jäsenille maksettavat palkkiot ja korvaukset.* Pykälässä säädettäisiin virastolain 15 §:n 8 momentin perusteella palkkioiden ja matkakustannuksien korvauksien vahvistamisesta. Palkkioiden ja matkakustannuksien korvauksien perusteet vahvistaisi valtiovarainministeriö sen jälkeen, kun sosiaali- ja terveysministeriö olisi antanut lausuntonsa.

8 §. *Arvonimet.* Pykälässä säädettäisiin virastolain 18 §:n 2 momentin perusteella osastopäällikön arvonimestä. Osastopäällikön virkaan nimitetty voisi käyttää ylijohtajan arvonimeä.

9 §. *Virkojen erityiset kelpoisuusvaatimukset ja lisäkelpoisuusvaatimukset.* Pykälässä säädettäisiin virastolain 4 §:n 5 momentin ja virastolain 19 §:n 3 momentin sekä valtion virkamieslain 8 §:n 3 momentin yleissäännöksen perusteella eräiden virkojen erityisistä kelpoisuusvaatimuksista ja erityisistä lisäkelpoisuusvaatimuksista.

Pykälän 1 momentin perusteella varhaiskasvatuksen, koulutuksen ja kulttuurin osastolla olevan ruotsinkielisen yksikön virkojen erityisenä kelpoisuusvaatimuksena olisi sen lisäksi mitä muualla säädetään viraston virkojen erityisistä kelpoisuusvaatimuksista, kaikissa 3 §:ssä tarkoitetun ruotsinkielisen yksikön viroissa erityisenä lisäkelpoisuusvaatimuksena on julkisyhteisöjen

henkilöstöltä vaadittavasta kielitaidosta annetun lain (424/2003) 6 §:n 1 momentissa säädetystä poiketen ruotsin kielen erinomainen suullinen ja kirjallinen taito sekä suomen kielen tyydyttävä suullinen ja kirjallinen taito.

10 §. Voimaantulo. Pykälän 1 momentti sisältäisi tavanomaisen voimaantulosäännöksen.

Esite

Valtioneuvosto antaa asetuksen Lupa- ja valvontavirastosta